

آموزش تاریخ در وب

• میرهادی حسینی^۱
عضو هیأت علمی دانشگاه تربیت معلم تهران

اهمیت سیاست‌های کلان فرهنگی در آموزش تاریخ

بدون تردید، سیاست‌های فرهنگی ترسیم شده از سوی برنامه ریزان کلان یک کشور، تأثیرات غیرقابل انکاری در شیوه‌ی آموزش تاریخ دارد. برخی از کشورها، اصولاً برنامه‌ی خاصی در این زمینه ندارند. علل این موضوع، ضعف سیاست‌گذاران فرهنگی، عدم غنای فرهنگی و تاریخی در گذشته و عواملی از این دست است. اما بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته، علی‌رغم سابقه نه چندان طولانی در تاریخ گذشته خود، برنامه مدّون و منسجمی را برای آموزش تاریخ در نظر گرفته‌اند.

امروزه، فن‌آوری انتقال اطلاعات از طریق اینترنت، نرم‌افزارهای تاریخی و بالاخره ICT (تکنولوژی ارتباطات و اطلاعات)، تأثیرات ژرفی در آموزش تاریخ برای معلمان، دانش‌آموزان و اساتید تاریخ دارد.

آموزش تاریخ در ایران

نقش سیاست‌های کلان و ملی در روش آموزش تاریخ در ایران، هنوز به‌طور شایسته مورد کنکاش قرار نگرفته است. به همین دلیل است که اکثر پژوهش‌گران معتقدند که درس تاریخ و شیوه‌ی آموزش آن، به‌هیچ‌وجه متناسب با شأن و منزلت ملت ایران و تاریخ و غنی و ژرف آن نیست. یک نکته‌ی مهم، مظلوم بودن درس تاریخ در میان بقیه‌ی دروس است. تا آن‌جا که به‌نظر می‌رسد در درس تاریخ، کمتر به اصول و روش‌های آموزش آن پرداخته شده است. این غفلت آشکارا محسوس است.

در ایران، دانش‌آموزان و سپس دانشجویان در درس تاریخ، با حجم انبوهی از اسامی، سال‌ها، مناطق و اطلاعات خام مواجه هستند. حفظ این انبوه اطلاعات، ضمن این‌که خسته‌کننده و طاقت‌فرساست، در بسیاری از موارد، یادگیرنده را از این درس گریزان می‌سازد. اگر خشک و بی‌هدف بودن مطالب را هم به موضوع فوق بیافزاییم، آن‌وقت از کلاس تاریخ چیزی نمی‌ماند جز درسی منجرکننده.

تاریخ ندارد شاید نازنین موفق در تحقیق خود پیرامون «روش‌های تقویت انگیزه، زمینه‌ساز بروز خلاقیت در درس تاریخ» توانسته باشد به این مبحث بپردازد. وی به عوامل زیر اشاره می‌کند:

۱- بکارگیری روش‌های نوین تدریس و ارزشیابی بر مبنای شیوه‌های فرآیند؛ ۲- آموزش دوسویه، مشارکت دانش آموزان، پرورش استعداد طرح سوال، خود ادراکی و نوآوری؛ ۳- هدایت و راهنمایی تکمیلی در مورد پیشنهادات ایده‌ها و نوآوری و نتیجه گیری برای پیوند مداوم شیوه‌های تدریس و ارزشیابی^۱.

آموزش تاریخ برای سنین مختلف

یکی از مباحث مغفول مانده در میان پژوهشگران تاریخ، بررسی شیوه‌های آموزش تاریخ برای افراد در سنین مختلف است. به عبارت دیگر، هنوز طبقه‌بندی استاندارد و پذیرفته‌شده‌ای برای سنین یادگیرنده‌های تاریخ ارائه نشده است. علت این امر شاید، فقدان انسجام و هماهنگی بین مؤلفان دروس تاریخ از کودکی تا بزرگسالی است.

در ایران، آموزش تاریخ از سنین کودکی در مدارس رایج است. اما شیوه تدریس تاریخ برای کودکان (عمدتاً از ۳ تا ۱۱ سالگی) به روش‌ها و فنون خاصی محتاج است که در برخی پژوهش‌ها به آن اشاره شده است. در یک تحقیق با عنوان «آموزش تاریخ برای کودکان ۳ تا ۱۱ ساله» به ارائه‌ی این شیوه پرداخته شده است:

<http://ktabnama.blogfa.com/post.aspx?۲۱۵>

کتاب حاضر به عنوان مقدمه‌ای بر آموزش تاریخ، اطلاعات جامعی در زمینه چگونگی تأمین استانداردهای آموزشی موثر در درس تاریخ برای دوره‌های ابتدایی ارائه می‌کند.

البته در این میان جایگاه ادبیات کودکان هم در گرایش به تاریخ در میان این افراد حائز اهمیت است. بر همین اساس فرزانه طیبیان در پژوهشی پیرامون «راهبرد ادبی در یادگیری تاریخ» به احیای دوباره گرایش به تاریخ از طریق ادبیات کودکان می‌پردازد. وی در این تحقیق، به هدف‌های پژوهش محور برای معلمان تاریخ و ادبیات کودکان و همچنین روش‌های ابداعی برای تدریس تاریخ با استفاده از ادبیات کودکان اشاره می‌کند. نکته در خور تأمل، استفاده از ادبیات برای تدریس تاریخ است که البته این فکر ابداع آموزشی جدیدی نیست. آموزش تاریخ با استفاده از ادبیات کودکان، چه داستانی و چه

در این میان هستند معلمان و اساتیدی که تاریخ را با تمام وجود خود تدریس می‌کنند، اما باز هم با بی‌علاقگی مخاطبین خود روبه‌رو می‌شوند. تحقیقاً در این موارد، باز هم بین موضوعات تدریس شده و فضای فکری دانشجویان تناسبی برقرار نیست.

بهمان‌طور کلی عوامل مختلفی در بروز این ضعف و کاستی نقش دارند که می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱- روش تدریس درس تاریخ؛ ۲- ایجاد ارتباط بین مباحث مطرح شده با مسائل روز؛ ۳- تعریف صحیح از شخصیت‌های تاریخی؛ ۴- ترویج و تشویق تفکر تحلیلی گراپی و پرهیز از حفظ کردن وقایع؛ ۵- مراجعه به منابع و مأخذ اصلی و دست اول؛ ۶- پرهیز از قضاوت عجولانه به‌ویژه در مباحث تاریخ معاصر.

بهراسی تاکنون، در بین محققین و پژوهشگران تاریخ در ایران، تا چه اندازه به مسائل فوق پرداخته شده، و تا کجا این موارد مورد مذاقه قرار گرفته است؟ اگرچه در سال‌های اخیر، مراکز علمی و فرهنگی متعددی در کار نگارش مباحث تاریخی بوده‌اند که در سطح دانشجویی و دانش‌آموزی قابل تقدیر است. انتشارات مدرسه برهان (وابسته به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی)، مجموعه فرزانه‌گان، مجموعه تاریخ بخوانیم، مجموعه چهره‌های درخشان، مجموعه چلچراغ، از ایران چه میدانیم و... پایه‌گذاران و مشوق‌های درس تاریخ بوده‌اند.

اما در عین حال، در خصوص روش تألیف و تدریس و کتاب‌های تاریخی در مدارس و دانشگاه‌ها، هنوز نقد و بررسی جدی و جامع صورت نگرفته است. نقدهای پراکنده، هرازچندگاهی، زوایای تاریک این صحنه را روشن می‌سازد؛ اما کافی نیست. نقادان، با هم ارتباط منطقی ندارند. گاهی، یک نقد به شیوه‌ی آموزش تاریخ در نهاد آموزش و پرورش می‌پردازد و نگارنده آن از نقد مشابه بی‌خبر است. در حالی که در گوش‌های دیگر، همین نقد به شیوه‌ی دیگر مطرح می‌گردد.

سکینه منصور در نقدی بر محتوای کتاب تاریخ سال سوم دبیرستان رشته‌ی انسانی، به عواملی اشاره کرده که شاید بر تمام کتب تاریخ مدارس و دانشگاه‌ها جاری باشد. عواملی مانند:

عدم توجه به نظریه‌ی یادگیری، تنوع مطالب و نداشتن ارتباط منطقی بین مطالب و نادیده گرفتن نقش زنان در تاریخ، از جمله مطالب مورد توجه مؤلف است.^۲

البته مطالب فوق اشاره‌ای به روش‌های ارتقاء انگیزه در یادگیری درس

نبردداستانی، اندیشه‌های قدیمی است که از حیات دوباره‌ای در برنامه درسی مدرسه‌های ابتدایی و متوسطه بهره می‌گیرد.

ممکن است آنچه را اتفاق افتاده، بازسازی کنیم.

آموزش تاریخ در فراسوی ایران

الف) مرکز ملی آموزش تاریخ

مرکز ملی آموزش تاریخ (The National Center for History Education) در استرالیا، از طریق آدرس اینترنتی زیر، مطالبی را پیرامون راهنمایی کاربران (بویژه معلمان تاریخ)، در خصوص آموزش و یادگیری تاریخ در مدارس استرالیا ارائه می‌دهد:
<http://www.hyperhistory.org>

در سایت این مرکز و در بخش راهنمای معلمان (Teachers Guide)، روش‌های زیر برای معلمان تاریخ ارائه شده است:

۱- به‌کارگیری گذشته (Engaging The Past)

در این شیوه، ویژگی و ماهیت دانش تاریخی به معلمان یادآوری می‌شود. بسیاری از مردم (و حتی دانش‌آموزان) تصور می‌کنند که می‌دانند تاریخ چیست، بنابراین و بالطبع می‌دانند که دانش تاریخی چیست، در خصوص تاریخ، تصور عوام این است که: «هر آنچه به گذشته انسان‌ها مربوط می‌شود» دانش تاریخی را هم دانشی ساده در خصوص انسان‌هایی که در گذشته بوده‌اند، تعریف می‌کنند. اما حقیقت امر این است که تعریف تاریخ و دانش تاریخی آسان نیست. مرکز ملی آموزش تاریخ به معلمان استرالیایی می‌گوید که باید بدانند ویژگی‌های دانش تاریخی عبارت است از:

- آنچه حقیقتاً در گذشته اتفاق افتاده است؛
  - آنچه مورخین می‌خواهند در مورد گذشته بدانند (چه کسی، چقدر، کجا، چه زمانی، و چرا)؛
  - آنچه معلمان تاریخ باید در مورد گذشته بدانند؛
  - آنچه لازم است دانش‌آموزان در مورد گذشته بدانند.
- مضافاً بر این که، ممکن است سوالات دیگری نیز مطرح شود از جمله این که: اساساً معنی «دانش» چیست؟ و ما حقیقتاً می‌توانیم مفهوم و معنی برخی از وقایع را که در گذشته (برای دیگران) اتفاق افتاده، درک کنیم؟ افرادی که در بین آنان نبوده و شرایط آنان را ندیده‌ایم. این مرکز به معلمان تاریخ پیشنهاد می‌کند که به دانش‌آموزان بگویند ما می‌توانیم تاریخ را از دیدگاه‌های مختلفی ببینیم. بر این اساس

۲- ماهیت آموزش تاریخ

معلمان و اساتذگان تاریخ در استرالیا می‌آموزند که توانایی کودکان برای یادگیری تاریخ قابل تأمل است. کودکان قبل از شروع مدرسه، احساس قوی نسبت به گذشته دارند. آنان تغییرات زمان و تحول دوره نوزادی و داستان‌ها و حکایات را درک می‌کنند. کودکان و نوجوانان، یادگیری تاریخ را در جریان زندگی و جهان بر احساس خودشان، به همراه تصاویر و تصوراتی از گذشته وارد می‌کنند. دانش‌آموز همچنین فرصیاتی را در خصوص تجربه انسان‌ها، انگیزش و رفتار، که بر اساس پژوهش‌های پیتر لی (Peter Lee) به بصیرت مشهور شده، به‌دست می‌آورند. مطالعات حاکی از آن است که برخی دانش‌آموزان نیز علاقه‌ای به درس تاریخ در مدرسه ندارند و بیشتر به داستان‌های خانوادگی علاقه نشان می‌دهند. زیرا آن را مفیدتر می‌دانند. این همچنین در خصوص تأثیرات فرهنگی - اجتماعی آموزش تاریخ در مدارس، راهنمایی می‌شوند. در این خصوص لازم است نکات زیر مد نظر قرار گیرد:

تنوع اندیشه‌های تاریخی کودکان و نوجوانان و تفاوت‌های نژادی و قومی؛ بومی بودن و تقابل تاریخی در برابر اندیشه‌های جامعه؛ منشاء و سرچشمه‌های اندیشه تاریخی در کودکان؛ فرهنگ عامه و آگاهی‌های تاریخی.

این مرکز همچنین نکات مهمی در مورد زیر ارائه می‌دهد: نخستین تجربه و آگاهی دانش‌آموزان از تاریخ؛ تصورات غلط از گذشته؛ پیشنهاداتی برای تمرین کلاسی. تحقیق در خصوص اندیشه و احساس تاریخی مردم، پدیده‌های جدید است. این دانش همانند ریاضیات، انگلیسی، و جامعه‌شناسی نیست. در این سایت، اهمیت این موضوع برای معلمان تاریخ، به تفصیل بیان شده است.

۳- سواد تاریخی

مباحث عمومی جدید درس تاریخ در مدارس استرالیا، مورد توجه بسیار قرار گرفته است. اهمیت سواد تاریخی در آموزش تاریخ به عنوان یک جریان سیستماتیک، در بخش مهارت‌های آموزشی در نظر گرفته

می‌شود. هر چند تعریف پانول گانون (Paul Gannon)، مورخ آمریکایی، از سواد تاریخی در ۱۹۸۹ میلادی مورد استفاده قرار گرفت؛ اما اخیراً اصطلاح سواد تاریخی، توسط گروهی از پژوهشگران، به گونه‌ای دیگر تعبیر شد و آن این‌که شامل دانستن نه تنها وقایع تاریخی بلکه آگاهی از تفسیر و ریشه وقوع حوادث است.

در سال ۱۹۹۷ میلادی، رودگر بای بی (Rodger Bybee)، محقق انجمن پژوهش ملی در آمریکا، الگویی را برای سواد علمی طراحی و فرمول‌بندی کرد. بر این اساس، او چهار طبقه برای دانش علمی دانش‌آموزان فرض کرد:

۱- دانش‌آموز بیسوادی که قادر به درک سؤال نیست؛ دوم - دانش‌آموزی که سؤال را متوجه می‌شود ولی توان پاسخ دادن به آن را ندارد؛ سوم - دانش‌آموزی که دارای نظم فکری است، اما محدود به بستر خاصی است؛ چهارم - دانش‌آموزی که فهم خود را به نظم کلی ارتباط می‌دهد و در مسیر تحقیق کاملاً موفق است.

اگر تئوری بالا را بپذیریم، آنگاه می‌توان فرض کرد که سواد و دانش تاریخی شامل سه ویژگی زیر است:

اول این‌که سواد تاریخی ارتباطی به وقایع بی‌هدف و بی‌ربط در گذشته ندارد، بلکه علم تاریخ به آرای سیاسی، جامعه و شخص مربوط می‌شود. درک گذشته، بخش مهمی از کل زندگی است. بنابراین تمام دانش‌آموزان مدارس، مستحق مطالعه‌ی تاریخ هستند.

دوم این‌که دانش تاریخی بایستی براساس ایجاد تعادل بین انتظارات و توقعات جامعه (درباره‌ی دانش‌آموزان که چه چیزی را درباره‌ی تاریخ بدانند) و درک و توانایی‌های فردی پایه‌ریزی شود.

سوم اینکه دانش‌آموزان به بخش‌هایی از این موفقیت دست پیدا می‌کنند و بسیار بعید است که همه آنان به تمام اهداف نائل آیند.

شاخص‌های دانش تاریخی عبارتند از: دانستن و درک وقایع تاریخی گذشته؛ درک تغییر و تحولات گذشته؛ گرد آوری و تجزیه و تحلیل مدارک (آثار، اسناد و تصاویر) و ریشه‌یابی آن‌ها؛ زبان تاریخ؛ عقاید و اندیشه‌های تاریخی؛ درک ICT و استفاده از آن در فهم تاریخ؛ ارتباط بین گذشته، حال و جهان امروزی؛ قضاوت بین اختلافات و دیدگاه‌های مورخین؛ نقش فیلم، نمایش، هنرهای تجسمی، موزیک، افسانه، شعر و فن‌آوری اطلاعات در درک تاریخ؛ جایگاه علم و فن‌آوری (مانند بررسی DNA و آزمایش‌های شیمیایی

۴- تاریخ و ICT

نقش ICT (فن آوری اطلاعات و ارتباطات) در آموزش تاریخ، در جهان امروز، اهمیت فوق‌العاده‌ی پیدا کرده است. این شیوه، شامل استفاده از رایانه در کلاس‌های درس، کاربرد اینترنت و جست‌وجوی اطلاعات و اماکن تاریخی در آن است. طریق جست‌وجو در اینترنت با کمک موتورهای جست‌وجو (Search Engine) و مفهوم پایگاه‌های اطلاعاتی تاریخی از مهم‌ترین نکاتی است که در این مرکز به معلمان گفته می‌شود.

ب) مدارس تاریخی

سایت اینترنتی Schools History، در انگلیس دسترسی آسان دانش‌آموزان و معلمان تاریخ را به منابع درسی فراهم می‌کند. آدرس این پایگاه چنین است:

<http://www.schoolshistory.org.uk>

در این پایگاه، مهم‌ترین روش آموزشی تاریخ، ارائه‌ی مدارک تاریخی به کمک فن‌آوری است. در این شیوه‌ی آموزشی، با استفاده از امکان پاورپوینت و کارگاه‌های آموزشی، مجموعه‌ای از تصاویر تاریخی در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌گیرد.

ج) مؤسسه IHR

مؤسسه پژوهش تاریخی (IHR) وابسته به دانشگاه لندن، از طریق آدرس اینترنتی زیر امکانات و منابع مطالعاتی را برای مورخین فراهم می‌کند.

<http://www.history.ac.uk>

روش آموزش در این مؤسسه پژوهشی بدین گونه است که دانش‌آموزان و دانشجویان را به استادان و معلمان تاریخ، کتاب‌شناسی تاریخ، پایان‌نامه‌های رشته تاریخ و وب‌سایت‌های تاریخی متصل می‌سازد. این مؤسسه اطلاعات کاملی در خصوص معلمان رشته تاریخ بر اساس

فهرستی از مؤسسات پژوهشی و یا موضوعات مورد علاقه معلمان تاریخ در انگلیس ارائه می‌دهد. به این ترتیب، دانش آموز پس از ورود به این مؤسسه و یا از طریق بازدید از وب سایت این مؤسسه، به آسانی می‌تواند به معلم مورد نظر خود دسترسی پیدا کرده و از طریق پست الکترونیکی یا وی مکاتبه و تبادل نظر کند.

استادان و معلمان تاریخ انگلیس، بر اساس تخصص خود در این مؤسسه معرفی شده‌اند. تخصص‌هایی مانند: تاریخ مدیریت، کشاورزی، اقتصاد، تاریخ باستان، خاورمیانه، جهان، قرون مختلف و...

د) آموزش استفاده از اینترنت برای مورخین

محققین دانشگاه آکسفورد، نقش وب‌های برای اینترنت در یادگیری دانش تاریخ قائل هستند. آنان مجموعه‌ای از آموزش‌های کاربرد اینترنت را در رشته‌های مختلف علوم، تدوین کرده و در اینترنت قرار داده‌اند. آدرس اینترنتی زیر، آموزش استفاده از اینترنت را برای معلمان تاریخ ارائه می‌دهد:

<http://www.vts.rdn.ac.uk/tutorial/>

history

فرانسیس کاندرن (Frances Condron) و گرازینا گوپر (Grazyna Copper)، از محققین مرکز کامپیوتر علوم انسانی دانشگاه آکسفورد در انگلیس، در این پژوهش، چگونگی جست‌وجو در اینترنت را آموزش می‌دهند.

ه) آموزش ملی

مرکز آموزش ملی در انگلیس، شیوه‌های آموزشی خاصی را برای یادگیری تاریخ به دانش‌آموزان انگلیسی پیشنهاد می‌کند. برای آشنایی با سایت این مرکز پژوهشی به آدرس زیر در اینترنت مراجعه کنید:

<http://www.naction.org.uk/subjects/history/index.htm>

مهم‌ترین توصیه و روش آموزشی این مرکز، استفاده از ICT در آموزش تاریخ است. به نظر آنان این شیوه، به دلایل زیر برای دانش‌آموزان مفید است:

۱- امکان دسترسی و تفسیر اطلاعات؛ ۲- آشنایی با طرح‌های شناخته شده؛ ۳- دسترسی به مدل‌ها، پیشگویی و فرضیات دیگران؛ ۴- قابلیت

آزمایش و دقت؛ ۵- بررسی و اصلاح کارهایشان برای بهبود کیفیت؛ ۶- گفتگو و تبادل نظر با دیگران و ارائه اطلاعات؛ ۷- ارزیابی کارها؛ ۸- ارتقاء سطح آموزش؛ ۹- خلاقیت و ریسک پذیری؛ ۱۰- تضمین موفقیت و استقلال.

در تمام موارد فوق، مثال‌هایی بیان شده است. ICT به دانش‌آموزان در یادگیری سریع تاریخ کمک می‌کند. همچنین ICT می‌تواند در موارد زیر هم برای دانش‌آموزان مفید باشد:

- دسترسی به منابع تاریخی و امکان نقد و بررسی آن‌ها؛
- اطلاعات طبقه بندی شده تاریخی و امکان سازماندهی و تبادل‌های موثر با دیگران؛

- دقت نظر در ویژگی‌های منابع تاریخی؛
- استفاده از منابع اینترنتی و چند رسانه ای برای دسترسی به منابع تاریخی؛

- استفاده از پست الکترونیکی برای تبادل نظر و اندیشه با دیگران در مدارس کشورهای دیگر.

محققین این مرکز معتقدند که دانش‌آموزان می‌بایستی فرصت کافی برای کار و پاسخ‌دهی به این روش آموزشی را داشته باشند این الزامات در آموزش تاریخ عبارت است از:

۱- هیچ محدودیتی برای استفاده از ICT در یادگیری وجود ندارد؛
۲- پرس‌و‌جوی تاریخی؛ چگونگی یافتن و استفاده‌ی بهینه از منابع، اسناد، تصاویر، سی‌دی‌ها و بانک‌های اطلاعاتی و موزه‌های تاریخی؛
۳- سازماندهی و ارتباط؛ ایجاد ارتباط و درک صحیح بین انبوهی از منابع و اسناد.

نرم‌افزارها و سخت‌افزارهای موردنیاز (در این شیوه) برای آموزش تاریخ نیز شامل موارد زیر است:

۱- یک دستگاه رایانه با امکانات سی‌دی درایو ، و دسترسی به اینترنت؛ ۲- نرم‌افزار Word ؛ ۳- نرم‌افزار نشر رومیزی (مانند نرم‌افزار ایرلی زرنکار)؛ ۴- بسته نرم‌افزاری ارائه مطلب (مانند پاورپوینت)؛ ۵- نرم‌افزار پردازش اطلاعات و اعداد (مانند SPSS).

و) آموزش BBC به معلمان تاریخ

پایگاه خبری - آموزشی BBC، برنامه گسترده‌ای را برای آموزش و کمک به معلمان مدارس طراحی کرده و در سایت خود قرار داده

است. آدرس اینترنتی بخش آموزش به معلمان این سایت چنین است: <http://www.bbc.co.uk/schools/teachers>
این آموزش‌ها در سطوح مختلف سنی و در رشته‌های مختلف درسی ارائه می‌شود. در این برنامه‌ها، معلمان تاریخ در مورد استفاده از وب به طرح درس و کارگاه‌های آموزشی راهنمایی می‌شوند. البته سایت BBC، بخش مستقلی تحت عنوان تاریخ دارد که شامل اطلاعات جامعی در مورد تاریخ جهان است و از طریق آدرس زیر قابل دسترسی است: <http://www.bbc.co.uk/history>

ط) مرکز آموزش تاریخ به کمک فن‌آوری

مرکز آموزش تاریخ به کمک فن‌آوری (The Center for Teaching History With Technology) با هدف کمک به معلمان تاریخ و دانش‌آموزان در جهت آموزش و استفاده از فن‌آوری بوده و توسط نام‌داکوره (Tom Daccord) که هم‌اکنون، خود معلم تاریخ در دبیرستان Veteran، در امریکاست، راه‌اندازی شده است. برای آشنایی با این مرکز پژوهشی به سایت زیر وارد شوید: <http://thwt.org>

تاکنون بیش از ۱۲۰۰ نفر عضو این مرکز شده‌اند عضویت در آن رایگان است و برای اعضاء خبرنامه ارسال می‌شود. این خبرنامه‌های هفتگی الکترونیکی، حاوی مقالاتی در خصوص آموزش تاریخ (منابع مطالعاتی - طرح درس، معرفی وسایل کمک‌آموزشی) است. این مرکز در خصوص برگزاری کارگاه‌های آموزشی نیز فعال است. در صفحه اصلی همین پایگاه، بخش پیوندها، کاربران و معلمان تاریخ را با فهرستی از پایگاه‌های اینترنتی آشنا می‌سازد که می‌تواند در جهت یادگیری رایانه و اینترنت مؤثر باشد. یکی از این سایت‌ها، پایگاه معلمان است.

ی) معلمان

سایت اینترنتی معلمان، با هدف کمک به معلمان برای استفاده از فن‌آوری در کلاس درس توسط دانشگاه کانزاس راه‌اندازی شده است. از اهداف مهم آن، تدریس از طریق اینترنت و آزمون است. <http://www.4teachers.org>

سایت بعدی Internet 4 Classrooms است. هدف از این سایت هم، آموزش استفاده از رایانه (اینترنت و نرم افزارهای مختلف) در کلاس

ز) تاریخ دیجیتال

محققان دانشگاه هوستون (University of Houston) در امریکا، نقش ویژه‌ای برای فن‌آوری دیجیتال، در آموزش تاریخ قائل هستند. سایت اینترنتی زیر، معلمان تاریخ را با این شیوه آموزشی آشنا می‌سازد: <http://www.digitalhistory.uh.edu>

محققان این دانشگاه به معلمان تاریخ در کشورشان توصیه می‌کنند که به درک دانش‌آموزان از تاریخ توجه کنند. زیرا بسیاری از دانش‌آموزان، تاریخ را یک سری وقایع جداگانه می‌دانند که ظاهراً هیچ ارتباطی بین آن‌ها وجود ندارد. در نتیجه، بسیاری از دانش‌آموزان نسبت به تاریخ امریکا، اطلاعات پایه‌ای ندارند. بر اساس تحقیقی که در همین زمینه در سال ۲۰۰۱ میلادی در امریکا صورت گرفت، حدود ۵۷ درصد از دانش‌آموزان دبیرستانی در امریکا، حتی یک جنگ مهم در تاریخ امریکا را نمی‌شناختند.

در این دانشگاه، طرح درس‌هایی برای آموزش تاریخ بیان شده است. پروژه تاریخ دیجیتال، بر اساس ارائه این روش‌ها، از طریق وبسایت دانشگاه هوستون، راهنمای مفیدی برای معلمان تاریخ در امریکا است. در این پروژه مجموعه‌ای از اطلاعات تاریخی شامل: سایت‌های معتبر تاریخی، منابع کتابخانه‌ای، موزه‌های تاریخی، سی‌دی نرم‌افزارهای تاریخی، و... از طریق این سایت در اختیار کاربران قرار می‌گیرد.

ح) بنیاد تاریخی Colonial

بنیاد تاریخ‌شناسی Colonial Williamsburg، در امریکا، روش آموزشی خاصی برای معلمان و دانش‌آموزان رشته‌ی تاریخ پیشنهاد می‌کند. در این روش آموزشی، لوازم زیر مورد نیاز است:

است. برای آشنایی با مطالب این پایگاه به آدرس زیر وارد شوید:
[line.htm-http://www.internet4classrooms.cpm/online.htm](http://www.internet4classrooms.cpm/online.htm)

ک) معلم تاریخ

محققین دانشگاه ویسکانسین (Wisconsin) در آمریکا، پایگاه آموزشی معلم تاریخ را طراحی و از طریق آدرس اینترنتی زیر، در اختیار کاربران قرار داده‌اند:

<http://www.historyteacher.net>

مهم‌ترین ویژگی این سایت، هدایت معلمان تاریخ به آثوبی از اطلاعات تاریخی در جهان است. در این سایت به چند سؤال اساسی هم در خصوص آموزش تاریخ پاسخ داده شده است. از جمله:

۱- چرا بایستی تاریخ را یاد بگیریم؟ مقاله‌ای از پیتون، استرنز (Peter N. Stearns)

۲- آنچه باید درباره‌ی تاریخ بدانیم و تاریخ از منظر مورخین، عنوان گفت‌وگویی است که چند مورخ با هم داشته‌اند.

ل) نرم‌افزارهای تاریخی

یکی از مهم‌ترین موارد استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) در آموزش و پژوهش‌های تاریخی، کاربرد نرم‌افزارهای تاریخی (Historical Software) است. تعداد زیادی از این نرم‌افزارها، طی ده سال اخیر طراحی شده‌اند. برخی از این نرم‌افزارها به شرح زیر هستند:

۱) اطلس تاریخی Centennia

این نرم‌افزار، توسط شرکتی به همین نام، در آمریکا طراحی شده و در اختیار مورخین قرار گرفته است. برای آشنایی با این نرم‌افزار و چگونگی تهیه آن (به مبلغ ۸۹ دلار) به سایت زیر مراجعه کنید:

<http://www.clockwk.com>

این نرم‌افزار معلمان را با تاریخ اروپا و خاورمیانه از آغاز قرن ۱۱ میلادی تا عصر حاضر آشنا می‌سازد. همچنین حاوی نقشه‌های تاریخی و سیاسی و تغییرات مرزهای تاریخی است. ظهور و سقوط امپراتوری عثمانی، جنگ‌های یک‌صد ساله، ظهور امپراتوری و پادشاهی سوئد، جنگ‌های ناپلئون، وحدت ایتالیا و آلمان، جنگ جهانی اول، ظهور آلمان نازی، جنگ اعراب و اسرائیل و فروپاشی شوروی کمونیستی،

جنگ یوسنی و چین، در این نرم‌افزار آمده است. این نرم‌افزار توسط کوین کلی (Kevin Kelly)، تهیه شده است. نمونه کوچکی از این نرم‌افزار (Demo)، از اینترنت به رایگان قابل دریافت است.

۲) نرم‌افزار The Sands of Time

این نرم‌افزار یک بانک اطلاعاتی از وقایع تاریخی است و حدود ۲۵ واقعه مهم تاریخی را در هر روز معرفی می‌کند و توسط مؤسسه نرم‌افزاری Ken Kirkpatrick تهیه شده است و در سایت زیر قابل دسترسی است: <http://www.kksoft.com/ine/sdetail/358>

۳) نرم‌افزار Brain Storm

این نرم‌افزار آموزشی یک بانک اطلاعاتی خام است که توسط دانش‌آموزان تکمیل می‌شود. بدین ترتیب که مهم‌ترین وقایع هر سال (از سال ۱۷۵۳ تا ۲۱۹۹ میلادی) وارد بانک شده و سپس مورد پردازش و گزارش‌گیری قرار می‌گیرد. گزارش‌ها بر اساس سال، ماه، روز و هفته لیست‌گیری می‌شود. نسخه رایگان این برنامه در سایت زیر قرار دارد: <http://www.goldsoftware.com/download6161.html>

۴) اطلس تاریخی اروپا

مجموعه‌ای از نرم‌افزارهای اطلس تاریخی اروپا، حاوی نقشه و راهنمای جغرافیایی این قاره طی قرون متمادی تهیه شده و از طریق آدرس اینترنتی زیر به معرض نمایش درآمده است:

<http://www.euratlas.com>

پی‌نوشت:

1. Email: hosseini@tmu.ac.ir; Web: <http://m-hosseini.ir>

۲. نک: صالحی، نصرالله؛ آموزش تاریخ؛ مجله رشد آموزش تاریخ؛ ش ۲۴ - ۲۳.

۳. نک: روزنامه کیهان، هشتم آذر سال ۱۳۸۵.

۴. نک: مجله رشد، شماره ۲۸.

۵. نک: مجله رشد تاریخ، شماره ۳، بهار ۱۳۸۷.